

Rijkdom om goed te doen

1 Timotheüs 6.6–19

Rev Dr Jos Strengtholt

Heliopolis 2013

Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat geld ons niet gelukkig maakt. Een wetenschappelijk artikel dat ik gisteren las, begint met de volgende zin: ‘De relatie tussen geld en geluk is verrassend zwak.’

Het artikel concludeert wel dat niet het bezitten van geld mensen gelukkig maakt, maar de manier waarop zij hun geld besteden. ‘Als geld je niet gelukkig maakt, dan geef je het waarschijnlijk niet op de juiste manier uit,’ luidt de titel van het artikel.

Ik moest aan dit thema van geld en geluk denken omdat we vanmorgen in de eerste brief van de apostel Paulus aan Timoteüs veel hebben gelezen over geld.

Dit is nu het laatste weekend waarop we extra aandacht besteden aan de zending van de kerk in deze wereld – en daarbij kunnen we niet om de noodzaak heen om vrijgevig te zijn.

Het hart van God is vrijgevig; het brandt van diepe liefde voor de mensheid. Wij behoren Hem toe en verlangen ernaar zijn karakter te weerspiegelen door voor alle mensen tot zegen te zijn. Dat is onze opdracht als kerk en als individuele christenen: spreken over Jezus Christus, mensen liefhebben en voor hen zorgen.

1. Bezit: de liefde voor geld is een wortel van allerlei kwaad

Wij zijn nog niet volmaakt. Ja, wij zijn heiligen door het werk van Christus voor ons, maar tegelijkertijd zijn wij onderweg als pelgrims. Wij hebben nog veel te leren.

Paulus schreef zijn brief aan kerkleider Timoteüs in Efeze vanwege enkele ernstige problemen waarmee Timoteüs in zijn gemeente te maken had. Eén van die problemen was dat sommigen zich niet zozeer richtten op het dienen van God, maar meer op het verdienen van geld.

Blijkbaar leefden zij met het onwetenschappelijke idee dat geld gelukkig maakt. Maar dat lijkt toch niet alleen een probleem van de oude kerk te zijn, of wel?

Paulus spreekt tegen Timoteüs over mensen die rijk willen worden, die geld liefhebben en ernaar verlangen. Mensen die zich uitsluitend richten op het vergaren van bezit, in plaats van op het vergaren van goedheid.

Ik denk dat we allemaal momenten kennen waarop geld en alles wat daarmee samenhangt onze gedachten beheerst. Zullen we binnenkort misschien onze baan verliezen? Blijft ons huis wel zijn waarde behouden? Was het maar mogelijk om een auto te kopen.

Mijn eigen gedachten worden ook vaak door zulke alledaagse zaken in beslag genomen. Zullen we over een paar jaar genoeg geld hebben om onze kinderen naar de universiteit te sturen? Hoe kunnen we later comfortabel leven, als we oud zijn?

En daar is op zichzelf niets mis mee. We moeten verstandig zijn en ons leven goed organiseren.

Onze samenleving is voor werkgelegenheid en welvaart afhankelijk van mensen met zakelijk inzicht, die verstandige financiële beslissingen nemen en winst willen maken voor hun bedrijven. Zonder zulke ondernemers zouden onze samenlevingen veel armer zijn.

God heeft ons een verlangen gegeven om ons leven te ontwikkelen en deze wereld verder te ontwikkelen. Dat gebeurt niet zonder een gezonde dosis ambitie.

Maar hoe gezond zijn de *captains of industry* van tegenwoordig eigenlijk? Ik vraag me vaak af of zij niet aan een geestelijke ziekte lijden. Welke psychologische problemen proberen zij te onderdrukken? Wat drijft iemand ertoe om tachtig uur of meer per week te werken om steeds meer rijkdom te vergaren, terwijl hij die in zijn hele leven nooit zal kunnen opmaken?

Waarom hebben we steeds meer spullen nodig? Is winkelen misschien een manier om pijn en frustraties te verdrijven? Tot op zekere hoogte lijkt dat inderdaad even te helpen. Het wetenschappelijke artikel dat ik las, gaf enkele goede adviezen:

Als je geld uitgeeft, besteed het dan aan ervaringen en niet aan spullen. Ervaringen vergroten ons geluk meer dan nog meer bezittingen in huis.

Koop niet op krediet, maar betaal eerst en consumeer daarna; dat is een zekere weg naar meer geluk. Uitgesteld bezit geeft ons het kosteloze plezier van de voorpret. Bovendien geeft het ons de tijd om impulsieve aankopen te vermijden, die vaak verkeerd uitpakken en ons uiteindelijk ongelukkig maken.

Dat klinkt als de levenswijsheid van mijn grootmoeder – en nu ook nog wetenschappelijk bewezen.

Hoe dan ook, ik ben hier niet om u te vertellen hoe u moet winkelen. Terug naar de apostel Paulus.

Hij zegt niet tegen Timoteüs dat hard werken voor geld, een eigen bedrijf hebben of geld uitgeven verkeerd is. Maar hij waarschuwt wel tegen dat verlangen, de hunkering en de liefde voor geld. Het gaat om de bedoeling van ons hart. Waarom werken we zo hard? Waarom zijn we zo gericht op steeds meer geld?

Het treurigste is dat de meeste mensen juist in de jaren waarin hun kinderen jong zijn – in de kinderopvang, op de basisschool en op de middelbare school – het hardst werken om hogerop te komen op de carrière ladder en meer salaris te verdienen. En dan zijn de kinderen opeens het huis uit en worden we wakker... hadden we maar meer tijd met hen doorgebracht...

Ik heb nog nooit een oudere horen zeggen: 'Ik wou dat ik vroeger harder had gewerkt.' Wat je veel vaker hoort, is: 'Ik wou dat ik meer tijd had doorgebracht met mijn gezin. Met mijn vrienden.'

Wat heeft in ons leven werkelijk prioriteit? Paulus beschrijft de liefde voor geld als een verleiding die mensen in het verderf en de ondergang stort en als een wortel van allerlei kwaad. Sommigen in de gemeente van Efeze zijn daardoor zelfs 'van het geloof afgedwaald', omdat zij niet langer de juiste christelijke prioriteiten stelden.

2. Goed zijn: godsvrucht met tevredenheid is de levensstijl van een christen

Godsvrucht moet ons doel zijn – leven zoals God wil dat wij leven. Mensen liefhebben zoals God mensen liefheeft. Dat is miljoenen malen belangrijker dan nog eens duizend euro extra op je bankrekening of nóg een paar schoenen kopen.

Het lijkt erop dat Paulus Timoteüs niet alleen advies geeft over hoe hij moet omgaan met mensen in zijn gemeente die hunkerden naar geld en bezit, maar dat Timoteüs zelf op dit punt ook nog wat wijsheid nodig had. Kerkleiders moeten er extra voor waken dat het verlangen naar geld – en de status die rijkdom met zich meebrengt – geen heerschappij over hen krijgt.

We kennen helaas te veel kerkleiders, overal ter wereld, die hun positie, hun bekendheid en hun netwerk hebben gebruikt om zichzelf te verrijken.

Juist degenen die zeggen namens God te spreken, moeten er uiterst zorgvuldig op toezien dat zij een voorbeeld zijn van godsvrucht en niet van hebzucht.

Er is iets diep verontrustends aan voorgangers die rijk worden door het hoeden van hun kudde. Welke indruk wekken zij daarmee bij hun gemeente en bij de wereld over wat werkelijk belangrijk is? In een wereld waarin alles in geld lijkt te worden uitgedrukt, hebben we meer leiders nodig die laten zien dat geld voor hen niet de hoofdzaak is.

Overigens brengt ook het tegenovergestelde probleem – onderbetaalde voorgangers – moeilijkheden met zich mee. Als mensen elke maand onvoldoende inkomen hebben, kunnen hun gedachten net zo goed voortdurend door geld worden beheerst. Armoede is niet beter dan rijkdom; zowel armoede als rijkdom kunnen ertoe leiden dat mensen zich te veel op geld richten.

Paulus zegt tegen Timoteüs:

U echter, o mens die God toebehoort,
ontvlucht deze dingen. Jaag daarentegen gerechtigheid, godsvrucht, geloof, liefde,
volharding en zachtmoedigheid na.
Strijd de goede strijd van het geloof. Grijp naar het eeuwige leven, waartoe u ook geroepen
bent en de goede belijdenis afgelegd hebt voor vele getuigen.

Mogen onze gedachten vervuld zijn van God, van geloof, liefde, geduld en vriendelijkheid. Moge de opdracht die God aan zijn volk heeft gegeven datgene zijn wat ons leven richting geeft.

Er is grote winst te vinden in godsvrucht. Werkelijke winst laat zich niet uitdrukken in dollars of euro's. Werkelijke winst bestaat uit leven voor onze Heer. Paulus zegt zelfs: "De godsvrucht is inderdaad een bron van grote winst, wanneer zij gepaard gaat met tevredenheid." Juist aan die tevredenheid ontbreekt het ons zo vaak.

Blijkbaar vinden wij een dak boven ons hoofd, de kleren die wij dragen en het voedsel dat wij eten niet voldoende. Het lijkt niet genoeg te zijn dat wij vrienden en familie hebben en een Heer die wij mogen dienen.

Maar bedenk dit: naakt zijn wij deze wereld binnengekomen en naakt zullen wij haar weer verlaten.

Met lege handen kwamen wij, met lege handen zullen wij vertrekken.

Banken, pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen bedenken ieder jaar weer nieuwe regelingen om ons ervan te overtuigen dat wij later in de problemen zullen komen als wij niet méér hebben, als wij niet méér vermogen opbouwen.

Zij weten dat de meeste mensen niet tevreden zijn met wat zij vandaag bezitten. Daarom is het voor hun verkopers niet moeilijk ons ervan te overtuigen dat wij harder moeten werken en ons geld aan hen moeten toevertrouwen.

Wij werken om het later goed te hebben, en daarvoor lijden wij vandaag onder de zware arm van de god Mammon. Maar intussen vergeten wij te werken voor het uiteindelijke later, voor de eeuwigheid. Ons geld, ons huis, onze schoenen, onze auto of ons pensioenfonds kunnen wij niet meenemen naar de hemel. Godsvrucht daarentegen is een rijkdom die eeuwig blijft bestaan.

3. Goed doen: de rijken moeten rijk zijn in goede werken

Ik denk dat de meesten van ons zichzelf, vergeleken met het grootste deel van de wereldbevolking, rijk mogen noemen. En tegen de rijken zegt Paulus:

Draag de rijken van deze wereld op niet hoogmoedig te zijn en hun hoop niet te vestigen op de onzekere rijkdom, maar op de levende God, die ons alles rijkelijk schenkt om ervan te genieten.

Opnieuw is duidelijk dat Paulus niet leert dat het verkeerd is om geld te bezitten. Hij zegt dat wij er niet op moeten vertrouwen. Ons vertrouwen moet op God gericht zijn, die ons alles schenkt wat wij nodig hebben om ervan te genieten.

Laten we daarom genieten van wat wij nu hebben en er tevreden mee zijn, want het zal spoedig voorbijgaan. Wanneer wij in onze kist worden gelegd, nemen wij niets mee.

Het is beter om vandaag met tevredenheid te genieten van wat wij bezitten dan steeds meer te verzamelen om uiteindelijk deze wereld toch met lege handen te verlaten.

God is niet geïnteresseerd in wat er op uw bankrekening achterblijft. Hij is niet geïnteresseerd in hoeveel paar schoenen u bezit. Hij is niet geïnteresseerd in mijn postzegelverzameling. Hij geeft ook niet veel om uw huis.

God geeft ons alles om ervan te genieten. Hij is de Gever; daarom moet onze aandacht op Hem gericht zijn en niet op onze bezittingen. Hij geeft ons die dingen om ervan te genieten. Maar vervolgens legt Paulus uit hoe wij van onze bezittingen behoren te genieten.

Hij zegt dat de rijken rijk moeten zijn in goede werken. Richt u niet op uw bezit, maar op het goed zijn en op het goed doen met wat u bezit.

Hier is Paulus volledig in overeenstemming met het wetenschappelijke artikel dat ik las. De onderzoekers concludeerden dat geld uitgeven aan anderen ons gelukkiger maakt dan geld aan onszelf besteden. Ik citeer:

Omdat wij zo diep en fundamenteel sociale wezens zijn, is de kwaliteit van onze relaties met anderen een van de belangrijkste factoren voor ons geluk. Daarom draagt vrijwel alles wat onze verbondenheid met anderen versterkt, ook bij aan ons geluk — en dat geldt ook voor de manier waarop wij ons geld besteden.

Geven past bij onze natuur.

Wij hebben elkaar nodig, en elkaar helpen maakt ons gelukkiger. Onze natuur is geschapen door God, wiens karakter het is om steeds weer te geven. Dat is ook de opdracht van de kerk.

Of wij nu arm zijn of rijk, Gods karakter is onze norm. Hij is vrijgevig voor ons, Hij is vrijgevig voor iedereen. Daarom behoren ook wij, met alles wat wij bezitten, vrijgevig te zijn voor anderen. En juist door aan anderen te geven, worden wij zelf gelukkiger.

Doe goed, wees rijk in goede werken, wees vrijgevig en bereid om te delen.

Dat is de opdracht van de kerk; dat is ook onze persoonlijke opdracht. Gebruik alles wat wij hebben ten dienste van Gods Koninkrijk. Wanneer wij investeren in andere mensen, in Gods werk en in zijn zending, verzamelen wij een geestelijke schat die wij wél meenemen naar de eeuwigheid – en die ons nu al vreugde schenkt.

Geld op de bank levert uiteindelijk weinig op. Geld dat wordt gebruikt voor anderen, voor liefdadigheid en voor de zending, brengt ons geluk, nu én voor eeuwig. Het is een investering op onze hemelse bankrekening.

Conclusie

Wat zijn onze prioriteiten in het leven? Laat mij uw agenda zien, laat mij uw bankrekening zien, en uw prioriteiten worden zichtbaar. Nee, laat ze maar niet aan mij zien. Maar kijk er zelf eens eerlijk naar. Die werkelijkheid kan best schokkend zijn.

Wij hebben een prachtige opdracht in deze wereld: het weerspiegelen van de goedheid en vrijgevigheid van God, de God die altijd geeft, helpt en zegent. Hoe gebruiken wij onze middelen om tot zegen te zijn voor deze wereld?

Hoe weerspiegelen wij Gods karakter? Door zijn handen en voeten te zijn in deze wereld.

Wij streven er niet naar om ons bezit zo groot mogelijk te maken, maar wij willen goede mensen zijn en goed doen met alles wat wij hebben. Alles wat wij doen voor onze Heer en voor anderen schenkt ons vreugde, vandaag én in de eeuwigheid.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.